

САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ТОГТООЛ

2022 оны 10 сарын 26 өдөр

Дугаар 558

Улаанбаатар хот

Журам, заавар батлах тухай

Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.2, 6.2.3, Даатгалын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.6 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТОГТООХ нь:

1. “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ыг нэгдүгээр хавсралтаар, “Даатгагч өөрийн эрсдэл болон төлбөрийн чадвараа үнэлэх заавар”-ыг хоёрдугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2. Энэхүү тогтоол батлагдсантай холбогдуулан Санхүүгийн зохицуулах хорооны Ажлын албаны даргын 2018 оны 290 дүгээр тушаалын нэг болон гуравдугаар хавсралтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

3. Энэхүү тогтоолын 1-д заасан журмын дагуу 2022 оны 3 дугаар улирлын даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг тооцоолсон тайланг 2022 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн дотор Хороонд ирүүлэх, цаашид төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа, даатгагчийн өөрийн эрсдэл болон төлбөрийн чадварын үнэлгээний тайланг тус тус улирал бүр гаргаж, журам, зааврын хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг даатгагч нарт үүрэг болгосугай.

4. Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, олон нийтэд мэдээлэхийг Ажлын алба (Т.Жамбаажамц)-нд даалгасугай.

ДАРГА

Д.БАЯРСАЙХАН

151800001174

ДААТГАГЧ ӨӨРИЙН ЭРСДЭЛ БОЛОН ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРАА ҮНЭЛЭХ ЗААВАР

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1.Энэ зааврын зорилго нь даатгагч учирч болзошгүй эрсдэлээ тодорхойлох, хэмжих, зохистойгоор удирдах, хянах, тайлагнахтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2.Даатгагч үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлэхтэй холбоотой үүсэх эрсдэлийг удирдах зорилгоор Төлөөлөн удирдах зөвлөл /цаашид “ТУЗ” гэх/-өөс баталсан Эрсдэлийн удирдлагын бодлогын баримт бичиг /цаашид “Бодлогын баримт бичиг” гэх/ -тэй байх бөгөөд уг баримт бичгийг боловсруулахдаа дараах асуудлыг судалсан байна. Үүнд:

1.2.1.эдийн засаг, зах зээлийн төсөөлөл, тэдгээрээс даатгагчийн үйл ажиллагаанд үзүүлэх сөрөг үр дагавар болон нөлөөлөл;

1.2.2.зорилтот зах зээл, бизнесийн зорилгодоо хүрэх нөөц бололцоо /хөрөнгө санхүү, боловсон хүчин гэх мэт/ зорилгоо биелүүлэхэд учирч болзошгүй, холбогдох эрсдэлүүдийг таних, хэмжих, хянах талаар;

1.2.3.эрхэлж буй даатгалын төрөл, хэлбэр, төвлөрлийн байдал.

1.3.Даатгагч нь зах зээлийн нөхцөл байдал, салбарын хөгжлийн чиг хандлага болон өөрийн бизнесийн, санхүүгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, бодлогын баримт бичигтээ жил бүр дүгнэлт хийх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд өөрчлөлт оруулж, шинэчилсэн бодлогын баримт бичгийг ТУЗ-өөр хэлэлцүүлж, батлуулна.

1.4.Даатгагч бодлогын баримт бичгийг анх батлах болон түүнд өөрчлөлт оруулах тухай бүр ТУЗ-өөр батлуулснаас хойш 14 хоногийн дотор Хороонд хүргүүлнэ.

Хоёр. Даатгагч өөрийн эрсдэл болон төлбөрийн чадварын үнэлгээ хийх аргачлал, түүнд тавигдах шаардлага

2.1.Даатгагч нь энэ зааврын 1.2-т заасан бодлогын баримт бичигт тохирохуйц байгууллагын бүтэц, зохион байгуулалт, бизнесийн үйл ажиллагаанд учирч болох эрсдэлийн онцлог, цар хүрээ, харилцан хамааралтай шинж чанарыг харгалзан хамгийн тохиромжтой, тэдгээрийг хангалттай илэрхийлж чадахуйц аргачлал, техникийг багтаасан эрсдэл болон төлбөрийн чадварыг үнэлэх аргачлал /цаашид “үнэлгээний аргачлал”/- тай байна.

2.2.Энэ зааврын 2.1-д заасан үнэлгээний аргачлалыг даатгагчийн ТУЗ батлах ба үнэлгээний аргачлалд дараах зүйлсийг заавал тусгана. Үүнд:

2.2.1.Эрсдэлийн удирдлагын зохион байгуулалт: Байгууллагын бүх түвшин (ТУЗ, гүйцэтгэх удирдлагын баг гэх мэт)-д эрсдэлийн удирдлагыг хэрхэн хэрэгжүүлэх талаар. Тухайлбал, байгууллагын түвшин бүр дэх эрсдэлийн удирдлагын үүрэг, үйл ажиллагаа, хариуцагч, эрсдэлд суурилсан шийдвэрийг хэрхэн гаргах, хяналт тавих, хариуцлага тооцох, мөн эрсдэлийн удирдлагын нэгжийн талаар;

2.2.2.Эрсдэлийг тодорхойлох, үнэлэх, эрэмбэлэх, удирдах, бууруулах арга замын талаар;

2.2.3.Эрсдэл хүлээж авах сонирхол болон хүлээж авах боломжит эрсдэл, түүний хязгаарын талаар;

2.2.4.Эрсдэлийн удирдлагын үйл явцыг тайлагнах, түүний шалгуур үзүүлэлт болон хэрхэн үнэлэх талаар;

2.2.5.Эрсдэлийн удирдлагын бодлогын баримт бичиг болон үнэлгээний аргачлалын хэрэгжилт, түүнд тавих хяналтын талаар.

2.3.Даатгагч “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3 болон 1.2.4-т зааснаас гадна дор хаяж дараах эрсдэл тус бүрийг нэмж тооцоолж, эрсдэлийг хэрхэн удирдах талаар үнэлгээний аргачлалд тусгасан байна. Үүнд:

2.3.1.Даатгагч даатгалын тухай хууль тогтоомжийг мөрдөөгүйн улмаас үүдэн гарах эрсдэл буюу “Хууль, тогтоомжийн зохицуулалтын хүрээний эрсдэл”;

2.3.2.Даатгагчийн бизнес төлөвлөгөө, стратеги төлөвлөгөө, бодлогын баримт бичиг, шийдвэр гаргалт, нөөцийн хуваарилалтыг тохиромжтой байдлаар боловсруулаагүй, хэрэгжүүлээгүй болон эдгээр нь бизнесийн орчинд гарсан өөрчлөлтөд дасан зохицох боломжгүй болсон тохиолдолд үүсэх эрсдэл буюу “Стратегийн эрсдэл”;

2.3.3.Компанийн нэгдэлд багтах компаниуд төлбөрийн чадваргүй болох, даатгагчтай хийгдсэн гүйлгээнүүд нь төлөгдөх боломжгүй болсноос үүдэн гарах эрсдэл буюу “Холбоотой талуудын эрсдэл”.

2.4.Даатгагч өөрийн үйл ажиллагаанд учирч болох эрсдэлийн онцлог, хамрах хүрээ, нарийн төвөгтэй байдал зэргээс хамааруулан энэ зааврын 2.3-т зааснаас өөр эрсдэлийг нэмж, эрсдэлүүдийг өөрт тохирсон байдлаар ангилж, тодорхойлж болно.

2.5.Даатгагч нь компанийн нэгдэлд багтдаг бол компанийн нэгдлийн түвшинд эрсдэлийн үнэлгээ хийх аргачлалыг багтаана.

2.6.Даатгагч шаардлагатай тохиолдолд үнэлгээний аргачлалд өөрчлөлт оруулж болох бөгөөд шинэчилсэн бодлогын баримт бичгийг ТУЗ-өөр хэлэлцүүлж, батлуулна.

2.7.Даатгагч үнэлгээний аргачлалыг анх батлах болон түүнд өөрчлөлт оруулах тухай бүр ТУЗ-өөр батлуулснаас хойш 14 хоногийн дотор Хороонд хүргүүлнэ.

Гурав. Даатгагч өөрийн эрсдэл болон төлбөрийн чадварын үнэлгээ хийх, үнэлгээний тайлан

3.1.Даатгагч энэ зааврын 2 дугаар бүлэгт заасан үнэлгээний аргачлалын дагуу үнэлгээг улирал бүр хийж өөрийн эрсдэл болон төлбөрийн чадварын үнэлгээний тайлан /цаашид “үнэлгээний тайлан” гэх/-г гаргах бөгөөд даатгагч өөрийн үйл ажиллагаанд учирч болох эрсдэлийн онцлог, хамрах хүрээ, нарийн төвөгтэй байдал зэргээс хамааруулан үнэлгээний тайланд нэмж үзүүлэлт оруулж болно.

3.2.Даатгагчийн үнэлгээний тайланд даатгагчийн дотоод хяналтын алба нь хяналт шалгалт хийж, дүгнэлт боловсруулна.

3.3. Даатгагч үнэлгээний тайланг даатгагчийн дотоод хяналтын дүгнэлтийн хамт дараа оны 02 дугаар сарын 10-ны өдрийн дотор Хороонд ирүүлнэ.

3.4. Даатгагч нь үнэлгээний тайлантай холбоотойгоор даатгагчийн бизнес төлөвлөгөө болон андеррайтинг, давхар даатгал, хөрөнгийн удирдлагын төлөвлөгөө, бодлогын баримт бичигт өөрчлөлт оруулах тохиолдолд энэ талаар үнэлгээний тайланд заавал тусгаж, эдгээр баримт бичигт холбогдох өөрчлөлтийг оруулна.

3.5. Даатгагч макро, микро эдийн засгийн хүчин зүйл, даатгагчийн бизнесийн стратеги болон бусад гадаад, дотоод орчны өөрчлөлтөөс үүдэн даатгагчид үүсч болзошгүй эрсдэлийг стресс тест, эмзэг байдлын шинжилгээ, урвуу стресс тест болон бусад шинжилгээний арга аргачлалыг ашиглан дүгнэлт хийсэн байх шаардлагатай.

3.6. Даатгагч нь төлбөрийн чадвар болон даатгалын нөөц сангийн хүрээнд зохицуулагчаас тавьж буй хөрөнгийн шаардлагыг хангаж ажиллаж байгаа эсэхэд тогтмол хяналт тавьж, холбогдох шинжилгээг хийж ажиллах ба үүнд дараах зүйлсийг заавал шалгана. Үүнд:

3.6.1. Даатгагчийн хүлээж авах боломжтой эрсдэл буюу эрсдэлийн багцад орж болзошгүй ирээдүйн материаллаг өөрчлөлт;

3.6.2. Даатгагчийн бизнес төлөвлөлтийн бүх үе шатыг санхүүжүүлэх хөрөнгийн чанар, тоо хэмжээ;

3.6.3. Бизнес төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд гарах зардалд даатгагчийн хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, түүний хугацаанд гарах өөрчлөлт нь хэрхэн нөлөөлж болох талаар үнэлгээ;

3.6.4. Нөөц сангийн тооцоололд тавигдах шаардлагыг даатгагч тогтмол хангаж байгаа эсэх талаарх мэдээлэл;

3.6.5. Нөөц сангийн тооцоололтой холбоотойгоор гарч болзошгүй эрсдэл.

3.7. Даатгагч энэ зааврын 3.6-д заасан шинжилгээг хийх явцад даатгагчийн төлбөрийн чадвар болон даатгалын нөөц санд холбогдох эрсдэл үүссэн тохиолдолд энэ талаар Хороонд ажлын 3 өдрийн дотор мэдэгдэнэ.

Дөрөв. Хяналт, хариуцлага

4.1. Даатгагчийн ирүүлсэн үнэлгээний аргачлал болон үнэлгээний тайлан нь Хорооноос даатгагчид хийх хяналт шалгалтын үндсэн баримт бичиг болох бөгөөд үүнтэй холбогдуулан Хороо хэдийд ч нэмэлт баримт, материал шаардаж болно.

4.2. Даатгагчийн үнэлгээний аргачлал болон үнэлгээний тайлан, тэдгээрийг боловсруулахад ашигласан мэдээллийн үнэн зөв эсэхийг даатгагч хариуцах бөгөөд тэдгээрийн чанар, хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор Хороо зөвлөмж хүргүүлж болно.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Даатгагч өөрийн эрсдэл болон төлбөрийн чадвараа үнэлэх заавар”-ын хавсралт

ДААТГАГЧИЙН ӨӨРИЙН ЭРСДЭЛ БОЛОН ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Бүлэг		Товч тайлбар
А	Ерөнхий танилцуулга	<ul style="list-style-type: none"> • Үнэлгээний тайлангийн зорилго • Үнэлгээний тайлангийн хамрах хүрээ • Үнэлгээний үр дүнгийн тойм • Даатгагчийн санхүүгийн чадавхад нөлөөлөх гол эрсдэлүүд болон тэдгээрийн нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүд
Б	Үнэлгээний үйл явц	<ul style="list-style-type: none"> • Үнэлгээний үйл явцын товч танилцуулга • Эрсдэлийн удирдлагын бодлогын баримт бичгийн хураангуй болон бодлогын баримт бичгийн үр нөлөөний талаарх тайлбар • Үнэлгээний үйл явц болон суурь таамаглал (төсөөлөл)-ын хураангуй • Үндсэн төсөөллийн дэлгэрэнгүй болон голлох төсөөллүүдийн хоорондох харилцан хамаарал
В	Стратеги ба эрсдэл даах чадвар	<ul style="list-style-type: none"> • Даатгагчийн бизнесийн стратеги болон эрсдэл даах чадварын талаар • Бизнесийн стратегийн эрсдэлийн багцад үзүүлэх нөлөөлөл • Стратеги, эрсдэл, хөрөнгийн хоорондын уялдаа холбоо
Г	Эрсдэлд өртөх байдал	<ul style="list-style-type: none"> • Тодорхойлогдсон эрсдэлийг хэрхэн удирдах талаарх одоогийн эрсдэлийн багцын үнэлгээ болон эрсдэл даах чадварын тайлан • Тооцоолох боломжгүй эрсдэлийг үнэлэх (тухайлбал нэр хүндийн болон шинээр гарч ирж болзошгүй эрсдэл) • Гол эрсдэлийг бууруулахад тавигдах хяналтын үр дагаврын үнэлэлт • Сүүлийн тайлангаас хойш эрсдэл даах чадварын тооцоололд гарсан алдаа болон эрсдэлийн стратеги, бодлогын баримт бичиг, хөрөнгөд үзүүлэх аливаа нөлөөлөл байгаа эсэх
Д	Бизнес төлөвлөгөө болон стресс тест хийх	<ul style="list-style-type: none"> • Стресс тест, урвуу стресс тест болон эмзэг байдлын шинжилгээ • Таамаглалд авч үзсэн үзүүлэлтүүдийн тайлбар болон стресс тестийн бүтэц, түүнийг сонгосон үндэслэл • Төрөл бүрийн нөхцөлөөр тооцоолсон боломжит эрсдэл, хөрөнгө, төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа, шалгуур үзүүлэлтүүд • Үр дүнгийн чанар

Е	Хөрөнгийн шаардлага	<ul style="list-style-type: none"> • Шаардлагатай хөрөнгийг тодорхойлох аргачлалын тойм • Учирсан бодит болон болзошгүй эрсдэлд тулгуурласан шаардлагатай хөрөнгийн тооцоолол • Санхүү, эдийн засаг, өөрийн хөрөнгийн зохистой байдлын өөрчлөлтийн гол нөлөө үзүүлэгч хүчин зүйлийн шинжилгээ
Ё	Төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны тооцоолол	<ul style="list-style-type: none"> • Өнөөгийн болон ирээдүйн төсөөлөл дээр үндэслэсэн шаардлагатай хөрөнгөнд нийцүүлсэн санхүүгийн үнэлгээ • Төлөвлөсөн санхүүжилт нь ирээдүйн хэрэгцээтэй хөрөнгийг хангаж чадахгүй тохиолдолд авах арга хэмжээний төлөвлөгөө, эдгээр арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаа • Шаардлагатай тохиолдолд болзошгүй эрсдэлийн дараах үйл явдалд зориулсан нэмэлт санхүүжилтийг олох боломж (жишээ нь, толгой компаний зүгээс) • Хөрөнгийн үр ашигтай байдал болон чанарт үнэлгээ өгөх
Ж	Баталгаатай байдал	<ul style="list-style-type: none"> • Өмнөх жилийн төсөөллийг бодит тохиолдолтой харьцуулалт хийж үнэлэлт, дүгнэлт өгөх (хөрөнгийн хүрэлцээт байдлын шаардлагыг оруулаад) • Өмнөх үнэлгээний тайланд тусгагдсан зөвлөмжийн дагуу удирдлагаас авсан арга хэмжээний талаар • Үнэлгээнд өгсөн дотоод хяналтын болон хөндлөнгийн үнэлгээ • Үнэлгээний тайланд оруулаагүй хязгаарлалтууд, түүний тайлбар